

יולי 2018

אל: מנהלי בתי הספר, רכזים ומורים ל"גיאוגרפיה – אדם וסביבה"
מאת: פנינה גזית, מנהלת תחום דעת (מפמ"ר) "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" ו"מולדת, חברה ואזרחות"

שלום רב,

הנדון: חוזר מפמ"ר ל"גיאוגרפיה – אדם וסביבה" התשע"ט/ 2 לחטיבות הביניים

בחוזר זה:

- א. דברי פתיחה
- ב. רישום שם המקצוע "גיאוגרפיה - אדם וסביבה" בתעודות ובמסמכים רשמיים
- ג. חובת הוראת "גיאוגרפיה - אדם וסביבה" בכיתות ז-ט
- ד. למידה חדשנית ומשמעותית ב"גיאוגרפיה – אדם וסביבה"
- ה. חידון "סובב ישראל" התשע"ט – חידון בגיאוגרפיה וסביבה בישראל
- ו. מבחן טימס בשנת תשע"ט
- ז. היבטים ונושאים להדגשה בהוראה
- ח. מיזם "תמונה ישראלית"
- ט. הוראת "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" בעזרת מאגרי מידע מתוקשבים
- י. תכנית שילוב הוראת "גיאוגרפיה- אדם וסביבה" בפעילות בקהילה
- יא. מפת ארץ ישראל
- יב. סיורים
- יג. פיתוח מקצועי למורים
- יד. דרכי התקשרות

א. דברי פתיחה

עם פרוס שנת הלימודים תשע"ט ברצוני לאחל למורים, למדריכים ולכל העוסקים, השותפים והמתעניינים בהוראת "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" - שנה טובה, שנת צמיחה והתחדשות, שנת שלום ובטחון, שנה של עשייה פורייה ומעצימה והנאה בעבודה לנו ולתלמידינו.

במסגרת שיעורי "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" חשוב לעקוב עם התלמידים אחר אירועים המתרחשים בארץ ובעולם, ללמוד את ההקשרים הגיאוגרפיים שלהם, לטפח סקרנות ועניין למתרחש במרחב תוך התאמת תהליכי ההוראה - למידה - הערכה לטכנולוגיות של המאה ה-21.

במערכת החינוך בישראל ללימודי "גיאוגרפיה - אדם וסביבה" חשיבות רבה. "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" הינו תחום דעת מתחדש, דינאמי, רלוונטי ואקטואלי. לימוד המקצוע מנחיל את ערכי האהבה לארץ ולסביבה, מטפח ערכים חברתיים ומעודד לאזרחות פעילה בכל שלבי החינוך של ילדינו. המקצוע נותן כלים להתבוננות ולהבנה של יחסי הגומלין בין האדם למרחב שבו אנו חיים – מהמקומי ועד הגלובלי ויוצר אזרח יודע יותר, מבין, מודע, בוחן, חושב ומעורב.

ב. רישום שם המקצוע "גיאוגרפיה - אדם וסביבה" בתעודות ובמסמכים רשמיים

החל משנת הלימודים תשע"ו הוסב שם המקצוע גיאוגרפיה בכיתות ה' - י"ב ל"גיאוגרפיה- אדם וסביבה". שינוי זה התאים עצמו לשינויים שחלו בעשורים האחרונים בהדגשת הקיימות בניהול ובתהליכי פיתוח ושימור במרחב. דגשים אלה באים לידי ביטוי בתוכניות הלימודים החדשות ובונים תשתית ידע להבנת נושא הקיימות תוך התמקדות בסוגיות מרחביות: צדק חברתי וסביבתי, שמירה על משאבי הטבע והסביבה ועוד. תהליך הלמידה מטפח מודעות ואכפתיות אצל הלומדים לחשיבות שמירת הסביבה ולמתרחש במרחב המקומי והגלובלי תוך עידוד למחויבות ולמעורבות פעילה בהווה ובעתיד.

יש להקפיד ולרשום "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" בתעודות ובמסמכים רשמיים

[פרטים בחוזר מנכ"ל](#)

ג. חובת הוראת "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" בכיתות ז-ט

בתאריך י' בכסלו, התשס"ט 7 בדצמבר, 2008, חוזר מנכ"ל תשס"ט 8/א, ז' בניסן התשס"ט, 01 באפריל 2009, פרסם האגף לחינוך על יסודי את תכנית היסוד (הליבה) לחטיבות הביניים בחינוך העל יסודי, כהבהרה לחוזר מנכ"ל סח/3(א). על פי תכנית זו יש להתייחס אל תכנית היסוד (הליבה) כאל הציר המרכזי שכל בית ספר בונה עליו את תכנית לימודי החובה והבחירה. על פי מסמך זה מקצוע "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" הוא אחד ממקצועות הליבה האקדמית וחלה עליו חובת הוראה בהיקף של 6 שעות על פני שלוש שנים. (פרטים [במתנ"ה תשע"ט](#)).

נושאי הלימוד ללמידה ולהוראה בשנת הלימודים תשע"ט:

כיתה ז' "האדם וסביבתו - כפר עולמי", כיתה ח' "כדור הארץ והסביבה", כיתה ט' "ארץ ישראל - נופיה הפיזיים והאנושיים". באתר המפמ"ר "[גיאוגרפיה- אדם וסביבה](#)" נמצאות תכניות הלימודים במלואן ובתוכן התכנית הכוללת את התאמת השעות למסגרת שעות הלימודים בפועל. [פרטים בתיק תכנית לימודים לעובדי הוראה בפורטל לעובדי הוראה.](#) בנושאים אלה קיימים ספרי לימוד מאושרים על ידי משרד החינוך בעברית ובערבית, העונים על דרישות התכנית. הספרים מצויים גם בגרסה דיגיטלית. המדריכים המחוזיים ל"גיאוגרפיה – אדם וסביבה" ישמחו לעמוד לרשותכם בכל שאלה.

ד. למידה חדשנית ומשמעותית ב"גיאוגרפיה – אדם וסביבה"

תכנית הלימודים ב"גיאוגרפיה – אדם וסביבה" מזמנת שימוש בשיטות הוראה המקדמות למידה משמעותית וחדשנית - מדגישות הבניית ידע, ניתוח מצבים אותנטיים במציאות משתנה, הסקת מסקנות והערכת מצבים. הידע הנוצר מלמידה כזו הוא ידע משמעותי שנשמר לטווח ארוך, מאפשר פתרון בעיות חדשות, תוך יישום הידע החדש בתחומים אחרים.

מסמך של [התאמת תכנית הלימודים](#) למסגרת השעות מפורסם באתר המפמ"ר ומכוון ליצירת התאמה בין תכניות הלימודים בגיאוגרפיה לכיתות ז' – ט' ובין מספר השעות העומדות בפועל לרשות המורה המחויב להוראה משמעותית מעמיקה ופעילה, הוראה המרחיבה דעת, מחנכת לערכים, מקדמת חשיבה ומעוררת סקרנות. ארגון נושאי הלימוד יכלול שני מעגלי הוראה- למידה: מעגל ראשון - לימודי ליבה שהינם לימודי חובה הכוללים מושגי בסיס. בחלק מפרקי ההוראה הנכללים בליבת הידע והמיומנויות ישנה הנחיה לבחור פרק מסוים מתוך מספר חלופות. הפרקים הללו מסומנים בצהוב. מעגל שני – לימודי בחירה על פי המדיניות הבית ספרית הכוללים מושגי הרחבה.

ה. חידון "סובב ישראל" התשע"ט – חידון בגיאוגרפיה וסביבה בישראל

בשנת הלימודים התשע"ט ייערך, זו השנה החמש עשרה, חידון "סובב ישראל" בתחומי גיאוגרפיה וסביבה בישראל לתלמידי חטיבות הביניים מכל המגזרים. החידון מהווה שיא של תהליך לימודי- חינוכי ומשמעותי בנושאים שהם בעלי חשיבות גדולה לעצם קיומנו בארץ ישראל. החידון מהווה הזדמנות לחוויה לימודית משמעותית, לשימת דגש על הידע, ההכרה וההבנה הגיאוגרפית של הארץ. החידון מזמן פעילות בית ספרית ואירוע שיא המקדם את הוראת תחום הדעת בבתי הספר ולתחרות בונה בין תלמידי השכבה. בתהליך הרב שלבי של החידון, יתעמקו התלמידים בהכרת נופיה האנושיים והפיזיים של ארץ ישראל, ויעסקו בסוגיות ובדילמות סביבתיות וחברתיות העומדות על סדר היום הציבורי בישראל. הנושאים המרכזיים בחידון: הנופים בארץ ותהליכי התהוותם, איכות הסביבה בישראל, אקלים ישראל, מקורות אנרגיה ותהליכי הפקתה, משאבי מים בישראל והשימוש בהם, קרקע ושטחים פתוחים, האוכלוסייה בישראל, ערים וישובים כפריים בישראל, תחבורה, תקשורת, כלכלת ישראל ומקומות ואתרים בישראל. בשנת הלימודים התשע"ט יתאפשר לקיים את השלב הבית ספרי בחידון "סובב ישראל" בגרסה דיגיטלית. החידון ייערך בשיתוף הפיקוח על הוראת

"גיאוגרפיה - אדם וסביבה" במשרד החינוך, המשרד להגנת הסביבה, האגודה הגיאוגרפית הישראלית, המרכז למיפוי ישראל, רשות הטבע והגנים, המועצה לישראל יפה והחברה להגנת הטבע.
שלבי החידון:

- א. בתי ספר, המעוניינים להשתתף בחידון, ימלאו את טופס ההרשמה הדיגיטלי שיפורסם באתר המפמ"ר.
- ב. בתי הספר שירשמו יקבלו מבחן מיון ראשוני בגרסה הדיגיטלית. על סמך מבחן זה, ועל סמך חוות הדעת של צוות מורי "גיאוגרפיה-אדם וסביבה" בכל בתי הספר יבחר נציג אחד אשר ייצג את בית הספר בחידון המחוזי. בתי הספר ישלחו את שם הנציג/ה לפיקוח על הוראת המקצוע עד שלושה שבועות ממועד החידון הארצי.
- ג. החידונים המחוזיים יערכו ביום ג', 26 פברואר, 2019, כ"א אדר א', התשע"ט, בארבעה מוקדים ברחבי הארץ בו זמנית.
- ד. 12 המתמודדים בחידון הארצי יצאו לסיור במספר אתרים. **הסיור מהווה את השלב הראשון של החידון הארצי.** שלב הגמר ייערך בירושלים, ביום ג', 3 אפריל 2019, כ"ו אדר ב', התשע"ט. פרסים יקרי ערך יוענקו לתלמידים, למורים ולבתי הספר שתלמידיהם יזכו. כל המשתתפים יקבלו תעודות הוקרה. מקורות לימוד: ספר הלימוד - "ישראל האדם והמרחב- נושאים נבחרים בגיאוגרפיה בהוצאת מטח"; חומרי למידה אינטרנטיים ורשימה ביבליוגרפית שתפורט באתר המפמ"ר.

ו. מבחן טימס בשנת תשע"ט לתלמידי כיתות ח'

בשנת הלימודים תשע"ט יתקיים מבחן הטימס ואחריות מורי "גיאוגרפיה-אדם וסביבה" היא על הוראת תחום "מדעי כדור הארץ" בכתה ח'. חומרי למידה- הוראה- הערכה לשימוש המורים באתר המפמ"ר, בלשונית: חטיבת ביניים- "מדעי כדור הארץ והסביבה" פורטל עובדי הוראה- יחידות דיגיטליות אורייניות: חטיבת ביניים- "מדעי כדור הארץ והסביבה". מומלץ לעשות שימוש שוטף [ביחידות ובחומרים](#).

ז. היבטים ונושאים להדגשה בהוראה

- בהתאמה לתכנית הלימודים ב"גיאוגרפיה – אדם וסביבה" חשוב להעמיק בנושאים הבאים במסגרת תהליכי ההוראה – למידה בכיתה, בעבודות חקר, בסיורים ובמיזמים בית ספריים: דיבור בציבור; הגינות בצרכנות; אובדן מזון; אתרי מורשת; התחממות גלובלית; העמקת האוריינות המדעית בתחום "מדעי כדור הארץ" ומוכנות למצבי קיצון.
- **חינוך לתרבות חסכון במים**
המים - אחד המשאבים החיוניים והחשובים ביותר בחיינו. הוא יסוד עליו מושתתים חיים ויש לו חלק חשוב ביותר במעגל החיים. מעבר לקיום הפיסי של כל ייצור חי, המים נדרשים לחקלאות, לטבע ולסביבה, לתהליכי הייצור בתעשייה ולשמירה ופיתוח הארץ. השימוש במשאב המים מחייב את האוכלוסייה על פני כדור הארץ לפתח "תרבות מים" כדי לשמור על החיים והסביבה ולאפשר את פיתוחה.
עם כל ההתפתחויות הטכנולוגיות והישגיה האדירים של מדינת ישראל (משק המים הישראלי נחשב לאחד המפותחים והמתקדמים בעולם), שינויי האקלים הביאו על מדינת ישראל רצף נדיר של 5

הפיקוח על הוראת "גיאוגרפיה- אדם וסביבה"

שנים שחונות. כתוצאה מכך, חסר במקורות המים הטבעיים של ישראל כ- 2.5 מיליארד קוב מים ומצב הנחלים ומקורות המים הטבעיים בשפל חסר תקדים. חשוב לזכור כי גם אם יתמלאו כל החוסרים עדין אנו נדרשים לאחריות על השימוש במשאב היקר, בשמירה על הסביבה והאיזון בה. אנו מחויבים בהתנהלות חכמה, בייעול השימוש ובמניעת בזבז מים כאורח חיים קבוע ולא רק כאמצעי זמני. עלינו ליצור "תרבות מים".

הקמת מתקני ההתפלה ופעולות נוספות הינם הישג משמעותי ברמה לאומית ובינלאומית. ללא מתקני ההתפלה, היה לנו מחסור של מים גם בבתיים הפרטיים כבר היום, אך הטבע, הסביבה והחקלאות מתייבשים. כבר היום אנחנו מתפילים כמות השווה לכ- 70% מכלל המים המסופקים לבית ולעיר (באמצעות 5 מתקני התפלה גדולים), והתחלנו בתכנון לביצוע 2 מתקני התפלה נוספים. אך אלו יחלו לספק מים רק עוד כ-5 שנים. אך גם לתהליך ייצור המים המותפלים יש מגבלות. תהליך ההתפלה יקר, צורך המון אנרגיה (שגם הוא אינו בשפע בישראל). לטובת ההתייעלות בשימוש ומניעת הזבזב בבית חשוב להבין גם את העובדה שבשנתיים האחרונות צריכת המים פר נפש של הצרכנים הפרטיים עלתה בכ-7% ! עליה זו מוסברת בעיקר הודות לשאננות ורפיון המודעות למצב באזורנו מ-2 סיבות עיקריות:

1. הכניסה המסיבית של מתקני ההתפלה
 2. בארבעת השנים האחרונות מחירי המים ירדו במעל ל- 30%.
- באזור כמו שלנו (על ספר המדבר), עם שינויי האקלים המשפיעים ישירות על מדינתנו (כמויות הגשמים פוחות כל שנה יותר ויותר), על כולנו להבין שמים הם לא מובן מעליו. ישנן דרכים רבות להתייעל ולמנוע בזבז, (כדי לשמור על מדינה מודרנית, מתקדמת, ירוקה וכן הלאה) כשהמוטיב המוביל הוא חיסכון קטן (של כל אחת ואחד מאיתנו) מוביל לחיסכון גדול (מצטבר, של המדינה, הטבע והסביבה), ואת הדרכים הללו, כמו גם כל תחום נוסף נרחיב בצרוף מידע נדרש.

למידע על מצב מקורות המים ומה אני יכול לעשות לסייע: <http://watersaving.co.il/>
מידע נוסף בתחומים השונים (מקורות המים, כנרת, אקוויפרים, התפלה, מחזור והשבה, טיוב בארות, חיסכון בבית ובגינה, איכות המים, מחירי המים, תאגידיים ועוד) באתר האינטרנט של הרשות: <http://www.water.gov.il>
אנחנו בשלבי הפקות חומרים, גיבוש ועדכון מאגרי מידע ונתונים נוספים, אשר כולם יעמדו לרשותכם בהמשך.

פרטים באתר המפמ"ר: בלשונית- למידה משמעותית- [ערכים](#)

ח. מיזם "תמונה ישראלית"

תמונה ישראלית" הוא מיזם חדשני המעניק חוויות לימוד ייחודית, באמצעותו יכולים תלמידים לחוות עשרות אירועים מרכזיים שעיצבו את המדינה, בתחומים: מדיניות וביטחון, החברה הישראלית, מורשת ותרבות, מדע, טכנולוגיה וסביבה, אמנויות וספורט ותשתיות. לחקור אודותם ולהעמיק בהם.

המיזם כולל שלושה חלקים:

1. ציר זמן מודפס המיועד לתלייה בבית הספר. ציר הזמן נשלח מודפס על השמשונית שהופצה לכל בתי הספר (ציר הזמן "מתעורר" כאשר משתמשים באפליקציה המביאה לפתיחת האירועים בכל אחד מהעשורים)
2. [אפליקציית מציאות רבודה](#), הניתנת להורדה לטלפון חכם ומיועדת לשימוש בקרבת ציר הזמן המודפס.
3. אתר אינטרנט "[70שנה למדינה](#)" המציע מידע נוסף להעמקה וכן פעילויות חינוכיות משלימות. משרד החינוך, בהובלת המזכירות הפדגוגית פיתח את המיזם "תמונה ישראלית" לרגל שנת ה-70 למדינה. המיזם נועד לשימוש בשנים הבאות, מזמינים את כולכם להשתמש ב"תמונה הישראלית", להינות ממנה, להרחיב ולהעמיק בנושאים רלוונטיים וגם לשלב אירועים נוספים, גם בשנים הבאות.

ט. הוראת "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" בעזרת מאגרי מידע מתוקשבים

שימוש במאגרי מידע מתוקשבים עוזר בקידום הוראת המקצוע ומרחיב את הידע וההבנה המרחביים. קיימים היום אתרים רבים המתארים תופעות ותהליכים גיאוגרפיים ומאגרי מידע רבים שיש בהם תכנים הקושרים במיומנויות גיאוגרפיות וגנריות כמו: מפות, צילומי אוויר ועוד. כל אלה מאפשרים להקנות ללומדים מידע, יכולת חשיבה ושליטה בדרכי מחקר ובמיומנויות המסייעים בהבניית הידע והחשיבה המרחביים. דוגמאות:

▪ פורטל עובדי הוראה – [המרחב הפדגוגי](#)

במרחב הפדגוגי בפורטל לעובדי הוראה ובאתר המפמ"ר מתפרסמים תכנים, פעילויות, מערכי שיעור וחומרי העשרה המותאמים לתוכנית הלימודים ב"גיאוגרפיה – אדם וסביבה". כמו כן יופעלו פרויקטים שיתופיים בין תלמידים ברחבי הארץ.

▪ אתר "[גיאוגרפיה ופיתוח הסביבה במטח](#)": באתר שפע של חומרי למידה, עזרי הוראה וקישורים

שונים.

▪ "מבט גיאוגרפי-מושגים מהסרטים": האתר משמש כמילון גיאוגרפי מצולם ומכיל סרטונים קצרים

שעוסקים במושגים גאוגרפיים שונים. כל סרטון מוקדש למושג גאוגרפי אחד הלקוח מאחד מתחומי ה"גיאוגרפיה – אדם וסביבה".

▪ [הילקוט הדיגיטלי](#): סביבת למידה המציעה מגוון רחב של תכנים ושל פעילויות אינטראקטיביות,

כגון: יחידות לימוד, משימות הערכה, פעילויות העשרה, מאגרי מידע והדמיות.

- **אתר היחידות הדיגיטליות משימות אוריינות מתוקשבות** – מדעי כדור הארץ בנושאי "מדעי כדור הארץ": **יחידות במגוון נושאים**: אקלים ומזג אוויר (קרינת השמש והטמפרטורה, לחץ אוויר, רוחות ועננים ומשקעים), בנושא גאולוגיה; גאומורפולוגיה; משאבי כדור הארץ.
- **פעילויות תלתן**: פעילויות תלתן מיועדות לתלמידים עם לקויות למידה ולתלמידים המתקשים בלימודים, אזורי **ארץ ישראל, מסביב לים התיכון**. בתחום "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" חט"ב יש באתר **תלתן פעילויות לכיתה ח'**. הפעילויות מבוססות על ספר הלימוד: "כדור הארץ-סביבה-אדם". כתובת האתר:
- **GOVMAP**: הפורטל הגיאוגרפי הלאומי של המרכז למיפוי ישראל: המרכז למיפוי ישראל (מפ"י) פיתח אתר שבו מוצגים **נושאים גאוגרפיים שונים באמצעות מפות**. על מפת בסיס ניתן להעלות שכבות של נושאים נבחרים. השרת החדש מכיל רכיבים חדשים בעיקר בתחום האזור האישי אשר מאפשר הכנת שכבות ע"י המשתמש. **כתובת האתר**
- **Google Earth & Google Maps**: האתרים מכילים שכבות רבות של מידע גיאוגרפי רלבנטי לתהליך הלמידה כגון: גבולות, אתרים, תמונות, מפות. התוכנה מאפשרת לראות את פני כדור הארץ בתלת מימד ו"לטייל" במקומות שונים. באמצעות תוכנה זו אפשר לעקוב אחרי אירועים "בזמן אמת" כמו שיטפונות, שריפות, התפרצויות הרי געש. כמו כן ניתן להוסיף עם התלמידים שכבות מידע למפות.

י. **תכנית שילוב הוראת "גיאוגרפיה- אדם וסביבה" בפעילות בקהילה**

מקצוע "גיאוגרפיה - אדם וסביבה" מזמן הוראה משלבת פעילויות אקטיביסטיות, חברתיות, משולבות בקהילה. אנו מעודדים שילוב ההוראה בתחומי החברה והקהילה. מעורבות יכולה להתקיים בתחומים מגוונים כמו תחום הסביבה, טיפול במפגעים סביבתיים, קבלת עולים חדשים, בני גיל שלישי וילדים עם צרכים מיוחדים לקהילה. ניתן להיעזר במדריכים לפיתוח ויישום תכניות חברתיות. רשימת המדריכים באתר המפמ"ר.

יא. **מפת ארץ ישראל**

לקראת שנת הלימודים התשע"ט אנו חוזרים ומדגישים את החשיבות שיש ללימוד המפה של ישראל במסגרת לימודי "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" בחטיבות הביניים. הידע וההבנה של תופעות ותהליכים ברמה העיונית, חייבים להיות מלווים בהכרה של מפת הארץ: האזורים הטבעיים והנופים, הגבולות, היישובים ועוד. אנו מאמינים כי לימוד "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" בדרך זו יתרום לחיזוק הזיקה של התלמידים לישראל. מפת ישראל לתלייה בכיתה ו/או לשימושם של תלמידים ניתן לרכוש ב**מרכז למיפוי ישראל**. במקרה של רכישת ממפות ממקור אחר, יש להקפיד על כך שהן תהיינה מבוססות על מסד הנתונים של המרכז למיפוי ישראל.

יב. סיורים

הסיור הלימודי על מרכיביו השונים הוא אחד אחת מאבני היסוד של ההוראה המשמעותית ב"גיאוגרפיה – אדם וסביבה". מומלץ כי הלימודים במסגרת תחום הדעת ישולבו בלמידה חוץ כיתתית ובסיורים בסביבה הקרובה והרחוקה כחלק מהתהליך הלימודי הרציף. שילוב "המסע לירושלים" בתכנית הלימודים: התכנית "נעלה לירושלים" פועלת מטעם מנהל חברה ונוער החל משנת תש"ע. תכנית זו מעודדת יציאה של כל תלמיד לשלושה סיורי "מסע לירושלים" במהלך שנות לימודיו במערכת החינוך. כחלק מהתכנית הלאומית ללמידה משמעותית, הוחלט במשרד החינוך לעדכן את התכנית ולחברה לתחומי הדעת השונים ובכך לנצלה להעצמת הלמידה המשמעותית, הערכית והרלוונטית. מומלץ למורי "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" להשתתף בצוותי פעולה בית ספריים לשילובם ב"מסע לירושלים" שיכללו למידה בין תחומית במסגרת ההכנה לסיור, במהלכו ולאחריו. פרטים באתר המפמ"ר.

יג. פיתוח מקצועי למורים

בשנת הלימודים התשע"ט יכול הפיתוח המקצועי למורים כנסים והשתלמויות ארציות ומחוזיות. הפיתוח המקצועי חיוני לכל המורים כדי להתעדכן במידע גאוגרפי, במיזמים שונים המתקיימים במהלך שנת הלימודים ובנושאים נוספים הקשורים בהוראת "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" בבתי הספר. פירוט ניתן למצוא באתר המפמ"ר בלשונית: "[פיתוח מקצועי תשע"ט](#)".

באתר מטח "מורים" יפורסם מידע על השתלמויות קצרות "[מיקרוקורדיטציה](#)" בנות 10 ש' בנושאים ממוקדים כמו מימונויות קריאה ופענוח מפות, ביצוע "סיור לימודי" ועוד.

פורומים ארציים וכנס קיץ - יתקיימו שלושה מפגשים של הפורומים למורי העל יסודי- בימי שלישי, 13.11.2018 ; 15.1.2019 ; 5.3.2019. בנוסף, יתקיים כנס קיץ בן יומיים (תאריך יפורסם באתר המפמ"ר).

- השתלמויות מקוונות "בנעלי בית"- למורי חטיבות הביניים והחטיבות העליונות תתקיימנה באמצעות תקשורת מתוקשבת מן הבית- כול השתלמות במתווה "אופק חדש" וכוללת 30 ש' השתלמות, ומטלות להגשה. פרטים וקישורים להרשמה יפורסמו באתר המפמ"ר.
- השתלמויות במתכונת "איחוד מול ייחוד" - השתלמויות ארציות מקוונות ליישום מגוון רחב של דרכים להוראה למידה והערכה במסגרת התכנית הלאומית ללמידה משמעותית. להשתלמויות במודל זה יש חלקים אחדים משותפים לכל תחומי הדעת וחלקים ייחודיים המותאמים להוראת "גיאוגרפיה – אדם וסביבה". ההשתלמויות במודל זה יתנו כלים ומענה בעיקר לחלופות בדרכי הוראה למידה והערכה במסגרת ה- 40% של תכניות הלימודים (נושאי הרחבה והעמקה). אנו ממליצים להשתלם בשנה"ל תשע"ט באחת מההשתלמויות המקוונות בתחום הדעת.
- השתלמות מורים מובילים בבתי הספר העל יסודיים (בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה) תתקיים בימים א'-ג' 10-12 בפברואר, 2019, ה'-ז' אדר א', תשע"ט - בבית יציב, בבאר שבע. ההשתלמות תמשך 3 ימים רצופים.

- מועדוני מורים יתקיימו במרכזי פסג"ה במחוזות. סיורים ישולבו בהשתלמויות המחוזיות. פרטים אצל המדריכים המחוזיים.
- כנס האגודה הגאוגרפית – יתקיים השנה באוניברסיטת בר אילן- בחופשת חנוכה. [פרטים נוספים](#).
- כנס לחינוך סביבתי - יתקיים השנה בסמינר הקיבוצים בחופשת פסח.
- כנס החלל והיקום – יתקיים בפברואר 2019.
- השתלמויות רב תחומיות כמו "מפה לשם" מיועדת למורי "גיאוגרפיה אדם וסביבה", היסטוריה ואזרחות ושמה דגש על תחום הגירה ותהליכים אנושיים מרחביים

יד. דרכי התקשרות

במהלך השנה מתפרסמות הודעות חשובות בנושאים שונים הקשורים באופן ישיר להוראת המקצוע. המידע מתפרסם באתרים של משרד החינוך ובאתרים אחרים, וכן מופץ מידע ומתנהל שיח ברשימת תפוצה בדואר האלקטרוני כמפורט להלן

אתר **המזכירות הפדגוגית**: [באתר](#) יפורסמו חוזרי המפמ"ר, החוזרים לא ישלחו לבתי הספר.

אתר המפמ"ר ל"גיאוגרפיה – אדם וסביבה" במשרד החינוך- באתר תמצאו את כל המידע שיוצא מטעם הפיקוח על הוראת המקצוע: חוזרי המפמ"ר, פרטים על ההשתלמויות, צוותי הדרכה ועדכונים בנושאים שונים. כמו כן ניתן לפנות דרכו ישירות למפמ"ר.

הרשמה **לקהילת התפוצה** של מורי "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" בדואר האלקטרוני [באתר מטח "גיאוגרפיה](#)

ופיתוח הסביבה". רשימת תפוצה זו מאפשרת שיח חופשי בין כל המנויים באתר. רשימה זו כוללת מאות

מורים ואנשי אקדמיה מכל רחבי הארץ, ומתנהל בה רב שיח מתמיד בכל הקשור להוראת המקצוע.

להצטרפות לרשימת התפוצה ניתן להירשם בדף הראשי של האתר. המדריכים הארציים והמחוזיים

ל"גיאוגרפיה- אדם וסביבה" ישמחו לעמוד לרשותכם בכל שאלה.

חשוב ביותר כי כל המורים יהיו מחוברים לרשימת התפוצה וייכנסו באופן קבוע לאתרים הנ"ל.

בברכת

שנה טובה ועשייה פורייה, מעצימה ומוצלחת

שנת שקט וביטחון

פנינה גזית,

מפמ"ר "גיאוגרפיה – אדם וסביבה" ו"מולדת, חברה ואזרחות"